

**Eduskunnan kirjelmä Pankkivaltuusmiehille
Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1920 koskevan
tarkastuksen johdosta.**

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

Valtiopäiväjärjestyksen 44 §:n mukaisesti tarkastaessaan Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1920 on Eduskunnan Pankkivaliokunta tarkastanut Pankkivaltuusmiesten antaman kertomuksen sekä sitä

valaisevat eri asiakirjat ja antanut niistä Eduskunnalle lausunnon.

Eduskunta on sanotun lausunnon hyväksynyt, ja lähetetään se tämän kera Pankkivaltuusmiesten tiedoksi.

Eduskunnan puolesta:

Wäinö Wastijoki

puhemies.

Osmo Mauteri

varapuhemies.

Paavo Virkkunen

varapuhemies.

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 1921.

Pankkivaliokunnan mietintö N:o 9 Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1920 koskevan tarkastuksen johdosta.

Pankkivaliokunta on toimittanut Valtio-päiväjärjestyksen 44 §:ssä säädetyn Suomen Pankin tilan ja hallinnon tarkastuksen vuodelta 1920 sekä sitä varten läpikäynyt Pankkivaltuusmesten sanotulta vuodelta antaman kertomuksen, Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat ja kirjelmät kuin myös Pankin tilintarkastajain kertomuksen siihen kuuluvine pöytäkirjoineen.

Kuten Pankkivaltuusmiesten kertomuksesta käy ilmi on maan talouselämä vuoden 1920 kuluessa suuresti kärsinyt ei vain kurssivaihteluiden tuottamista haitoista, vaan myöskin siitä, että rahamarkkinain tila vuoden kuluessa on käynyt kireämmäksi ja luottoa tarvitseville rasittavamaksi kuin koskaan ennen. Tilanne on asettanut Suomen Pankille erinomaisia vaatimuksia sekä pakottanut Pankin johtokunnan ja Pankkivaltuusmiehet kiinnittämään erityistä huomiota kysymykseen niistä periaatteista, joita on moudatettava Pankin luotonannossa. Kaksi eri kertaa Pankkivaltuusmiehet vuoden kuluessa ovat katso-neet syytä olevan korottaa Suomen Pankin soveltamia korkomääriä.

Mitä tulee Suomen Pankin luotonantoon, lausuiivat Pankkivaltuusmiehet jo kokouksessaan maaliskuun 22 päivänä Johtokunnalle toivomuksenaan, että Johtokunta rediskonttauksessaan pyrki siihen, että mikäli mahdollista ainoastaan puhtaita liikevekseleitä rediskontattaisiin. Lokakuun 7 päivänä Valtuusmiehet uudestaan käsitteli-

vät kysymystä Pankin luotonantotavasta sekä lausuiivat Johtokunnalle silloin käsityksensä, että rediskontattaessa yksityispankkien tarjoamia vekseleitä olisi, paitsi diskonttaavan pankin asemaan, kiinnitettävä huomiota sekä siihen, millaisista liiketoimista tarjotut vekselit johtuvat, että myöskin siihen, minkälaisuista rahantarvetta pankin liike muutenkin tyydyttää, samoin kuin niihin mahdollisuuksiin, joita diskonttaavalla pankilla on luotonantoon supistamalla ja lyhennyksiä asiakkailtaan vaatimalla omin neuvoin hankkia liikkeesensä tarpeelliset varat.

Kuten Pankkivaltuusmiehet, on Pankkivaliokuntakin sitä mieltä, että Suomen Pankin rediskonttauksen rajoittaminen puhtaisiin liikevekseleihin on ollut olosuhteiden vaatimaa, jopa välttämätöntäkin. Terveen liike-elämän täytyy nimittäin ehdottomasti katsoa vaativan, että lyhytaikaiset puhtaat tavaravekselit aina ovat muutettavissa rahaksi, eikä sentähden käypänsä, että Suomen Pankki sitoo varoja sellaiseen luotonantoon, joka vähentää sen kykyä tyydyttää edellämainittua jokaiselle keskuspankille asetettavaa vaatimusta. Mutta kieltämätöntä myöskin on, että nykyään voimassaolevat säännökset setelinanto-oikeudesta eivät ole tämän vaatimuksen kannalta katsoen riittävän joustavat. Vuonna 1920 tosin laajennettiin Pankin setelinanto-oikeutta, mutta kuten pankkivaliokunta mietinnössään vuoden 1920 valtiopäivillä Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1919 koskevan tarkastuksen johdosta huo-

mautti, olisi tarpeen saada aikaan korjaus setelikatetta koskeviin määräyksiin. Nytemmin onkin Eduskunnalle vihdoinkin annettu esitys laista, joka sisältää uusia säännöksiä Suomen Pankin setelinanto-oikeudesta.

Paitsi luotonannossa noudatettaviin periaatteisiin nähden, ovat Pankkivaltuusmiehet, kuten edellä on huomautettu, myöskin korottamalla Pankin sovelluttamia korkomääriä, koettaneet tuottaa huojennusta Pankin tilaan. Se tapahtui ensimmäisen kerran maaliskuun 22 päivänä, jolloin alin diskonttokorko korotettiin 8 %:iin. Pankin salkussa oli silloin, eli tarkemmin sanoen maaliskuun 23 p:nä, sekä suoraan diskonttattuja että rediskonttattuja vekseleitä yhteensä Smk. 250,368,000:—, sillä välin kuin sen käyttämätön setelinanto-oikeus oli samana päivänä supistunut Smk:aan 23,463,500:—. Sanotun päivän jälkeen vekselituotto joksikin aikaa viikko viikolta väheni, saavuttaen heinäkuun 8 päivänä pienimmän määrän Smk. 157,123,000:—. Käyttämätön setelinanto-oikeus sillä välin lisääntyi, nousten heinäkuun 15 päivänä Smk:aan 146,179,800:—. Mutta elokuun alusta lähtien luotonanto uudestaan säännöllisesti kasvoi saavuttaen marraskuun 8 päivänä korkeimman määränsä Smk. 305,586,000:—, käyttämättömän setelinanto-oikeuden vähentyessä samana päivänä Smk:aan 19,100,500:—. Tilanteen täten huononuttua Pankkivaltuusmiehet marraskuun 9 päivänä uudestaan korottivat Pankin korkomääriä, niin että alin diskonttokorko määrättiin 9 %:ksi. Sen jälkeen Pankin korkomääriä ei ole muutettu.

Sekä maaliskuun että marraskuun korkomäärien korotus tapahtui ajankohdalla, jolloin Pankin tila oli käynyt erinomaisen rasitetuksi. Luotonannon supistusta tarkoittavien toimenpiteiden ohella se todennäköisesti oli omansa helpottamaan niitä vaikeuksia, joihin Pankki kummallakin

kerralla oli joutunut. Tässä suhteessa voidaan katsoa korotusten vastanneen tarkoitustaan. Kieltämätöntä lieneekin että asianhaarojen mukaan suurikin korkojen korotus voi olla puolustettavissa, jopa välttämätön, mutta korkokannan pitempiaikainen pysyminen ylen korkeana tuottaa erinomaisia rasituksia maan tuotannolle ja liike-elämälle yleensä. Se luonnollisesti ei voi olla tarkoituksena ja sitä on siis pyrittävä välttämään.

Suomen Pankin voitto- ja tappiotili osoittaa vuodelta 1920 tuloja Smk. 81,938,405:—. Tästä summasta muodostavat suurimman erän, Smk. 47,739,745:72, korot Pankin kotimaisesta lainausliikkeestä. Niinmuodoin myöskin Pankin voitto- ja tappioutilista selvästi ilmenee korkean korkokannan tuottama rasitus taloudelliselle elämällemme. Agiovoitto kertomusvuodelta on sitävastoin ollut ainoastaan Smk. 949,409:97. Se seikka, että agiovoitto on muodostunut näin pieneksi siitä huolimatta, että vuoden 1920 kuluessa suurin osa valuuttakaupasta on ollut keskitettynä Suomen Pankkiin, ja että viejät ovat saadaksensa vientilupia olleet velvolliset luovuttamaan puolet viennistä saamastaan ulkomaisesta valuutasta Suomen Pankille sen no-teeraamiin kursseihin, johtuu osaksi poistoista, joita tehtiin tilinpäätöksen yhteydessä, osaksi kurssien vaihteluista ja ulkomaisten valuuttojen suuresta alentumisesta vuoden lopulla. Niinpä vuoden 1920 agiotili m. m. osottaa voittoa saatavista ulkomaisilta asiamiehiltä Smk. 71,014,705:77, mutta toiselta puolen tappiota tällaisten saatavien arvonalennuksesta Smk. 66,881,118:57. Vuoden 1920 voitosta on suurin osa jo käytetty Pankkivaltuusmiesten kertomuksessa esitetyllä tavalla. Yhtyen Pankkivaltuusmiesten ehdotukseen saa Valokunta puolestaan ehdottaa,

että vuoden 1920 voittovarojen käyttämätön määrä, Smk. 3,887,793: 35, siirretään vararahastoon.

Pankkivaltuusmiesten kertomuksessa mainitaan, että Pankin tileistä on määrätty poistettavaksi erinäisiä jo aikaisemmin epävarmoiksi merkittyjä saatavia, yhteensä Smk. 95,881: 01. Nämä saatavat ovat syntyneet useita vuosia sitten eli aikana, jolloin Suomen Pankki vielä katsoi mahdolliseksi antaa sellaistaakin vekseli- ja hypoteekkiluottoa, jota Pankki nykyään ei enää anna ja joka luonteensa mukaan kuuluu yksityispankeille.

Helsingissä, 8 päivänä joulukuuta 1921.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Sellander sekä jäsenet Arajärvi, Hakala, Homén, P. Huttunen, Hästbacka,

Kekki, Niemi, Peura, Rintala ja Thunberg.

Mietinnössään Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1919 koskevan tarkastuksen johdosta totesi silloinen pankkivaliokunta, ettei kysymys uusien setelityyppien käyttöönottamiseksi vielä ollut saanut ratkaisua. Mikäli Valiokunnalla on tiedossa, ovat uusien setelien piirustukset nyttemmin valmistuneet, mutta lienee todennäköistä, että uudet setelit voidaan laskea liikkeeseen valitettavasti vasta ensi vuoden lopulla.

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi lähettää tämän mietinnön Pankkivaltuusmielle.

**Riksdagens skrivelse till Bankfullmäktige
med anledning av verkställd granskning av Finlands
Banks tillstånd och förvaltning år 1920.**

Till Riksdagens Bankfullmäktige.

Vid verkställande av den i 44 § lant-
dagsordningen föreskrivna granskning av
Finlands Banks tillstånd och förvaltning
år 1920 har Riksdagens Bankutskott tagit
kännedom om Bankfullmäktiges berättelse
och särskilda densamma belysande handlin-
gar samt till Riksdagen avgivit yttrande i
ärendet. Detta yttrande har Riksdagen godkänt,
och överstyres detsamma härmed Bankfull-
mäktige till kännedom.

På Riksdagens vägnar:

Wäinö Westbjoern

talman.

Oskari Mantonen

vicetalman.

Taavo Virkkunen

vicetalman.

Helsingfors, den 16 december 1921.

1921 Rd. — U. B. — Finlands Banks tillstånd.

**Bankutskottets betänkande N:o 9 med
anledning av verkställd granskning av Finlands Banks
tillstånd och förvaltning under år 1920.**

Bankutskottet har verkställt den i 44 § L. O. föreskrivna granskningen av Finlands Banks tillstånd och förvaltning under år 1920 samt i sådant avseende genomgått Bankfullmäktiges berättelse för sagda år, Bankfullmäktiges protokoll och skrivelser ävensom Bankens revisorers berättelser jämte därtill hörande protokoll.

Såsom av Bankfullmäktiges berättelse framgår, har det ekonomiska livet i landet under år 1920 i hög grad lidit icke blott av de av kursfluktuationerna vållade olägenheterna, utan även därav, att läget på penningmarknaden under årets lopp blivit stramare och för de kreditbehövande mer betungade än någonsin förut. Läget har ställt på Finlands Bank utomordentliga fordringar samt tvungit Bankens direktion och Bankfullmäktige att fästa särskild uppmärksamhet vid frågan om de principer, som böra följas vid Bankens kreditgivning. Tvenne särskilda gånger hava Bankfullmäktige under årets lopp ansett skäl föreligga att höja de av Finlands Bank tillämpade räntesatserna.

Vad Finlands Banks kreditgivning beträffar, uttalade Bankfullmäktige redan vid sitt sammanträde den 22 mars för Direktionen önskemålet, att Direktionen vid rediskontering måtte sträva till att såvitt möjligt endast rena affärsväxlar bleve rediskonterade. Den 7 oktober behandlade Fullmäktige ånyo frågan om sättet för

Bankens kreditgivning samt uttalade för Direktionen då såsom sin åsikt, att vid rediskontering av privatbankers växlar borde beaktas icke allenast den diskonterande bankens ställning, utan även, från vad slags affärstransaktioner dessa växlar härröra, ävensom hurudana penningbehov bankens verksamhet i allmänhet tillfredssäller liksom ock vid de möjligheter den diskonterande banken har att genom inskränkning av kreditgivningen och krav på avkortningar av gamla krediter kunna med egen hjälp förskaffa sin affär behövliga medel.

I likhet med Bankfullmäktige är även Bankutskottet av den åsikt, att en inskränkning av Finlands Banks rediskontering till rena affärsväxlar varit av förhållandena påkallad, ja oundgänglig. Ett sunt affärliv måste nämligen ovillkorligen anses fordra, att rena varuväxlar på kort tid alltid kunna omsättas i penningar, och det är därför icke lämpligt, att Finlands Bank binder medel vid en sådan kreditgivning, som minskar dess förmåga att tillfredsställa sagda krav, som bör ställas på varje centralbank. Men det kan ej heller nekas till, att de nu gällande stadgandena angående sedelutgivningsrätten icke äro tillräckligt elastiska med hänsyn till detta krav. År 1920 utvidgades visserligen Bankens sedelutgivningsrätt, men såsom Bankutskottet påpekade i sitt betänkande vid 1920 års riksdag med anledning av granskningen av Bankens tillstånd och förvaltning år 1919, vore en ändring av bestämmelserna rörande sederbetäckningen av nöden. Numera har

till Riksdagen slutligen överlämnats proposition, innehållande nya stadganden angående Finlands Banks sedelutgivningsrätt.

Förutom beträffande de vid kreditgivningen följda principerna hava Bankfullmäktige, såsom ovan påpekats, även genom att höja de av Banken tillämpade räntesatserna sökt ernå en lättnad i Bankens ställning. Detta skedde första gången den 22 mars, då lägsta diskonträntan höjdes till 8 %. I Bankens portfölj funnos då, eller närmare sagt den 23 mars, såväl direkte diskonterade som rediskonterade växlar för inalles Fmk 250,368,000:—, medan dess oanvända sedelutgivningsrätt samma dag hade inskränkts till Fmk 23,463,500:—. Efter sagda dag minskades växelkrediten för någon tid vecka efter vecka och uppnådde den 8 juli det minsta beloppet Fmk 157,123,000:—. Den oanvända sedelutgivningsrätten ökades under tiden och steg den 15 juli till Fmk 146,179,800:—. Men från början av augusti tilltog kreditgivningen ånyo regelbundet och uppnådde den 8 november sitt högsta belopp Fmk 305,586,000:—, medan den oanvända sedelutgivningsrätten under samma tid minskades till Fmk 19,100,500:—. Då läget sålunda försämrats, höjde Bankfullmäktige den 9 november ånyo Bankens räntesatser därhän, att den lägsta diskonträntan fastställdes till 9 %. Därefter hava Bankens räntesatser icke ändrats.

Förhöjningen av räntesatserna i såväl mars som november månader skedde vid en tidpunkt, då Bankens tillstånd hade blivit synnerligen ansträngt. Jämte de åtgärder, som avsågo en inskränkning av kreditgivningen, var förhöjningen synbarligen ägnad att lindra de svårigheter, i vilka Banken vardera gången hade råkat. I detta hänseende kan det anses, att förhöjningarna motsvarat sitt ändamål. Det torde icke kunna förnekas att efter omständigheterna även en stor ränteförhöjning kan försvaras.

ja till och med är oundgänglig, men om räntefoten en längre tid förblir överhövsn hög, medför detta ett synnerligen stort omak för landets produktion och affärlivet i allmänhet. Detta kan naturligtvis icke vara avsikten, och man bör sträva till att undvika sådant.

Finlands Banks vinst- och förlustkonto utvisar för år 1920 en vinst av Fmk 81,938,405:—. Största posten i denna summa, Fmk 47,739,745:72, utgöres av ränteinkomsterna från Bankens inrikes utlåning. Sålunda framgår även tydligt av Bankens vinst- och förlustkonto, i huru hög grad den höga räntefoten betungat vårt ekonomiska liv. Agiovinsten för räkenskapsåret har däremot utgjort endast Fmk 949,409:97. Den omständigheten, att agiovinsten blivit så pass låg, oaktat under år 1920 största delen av valutahandeln varit koncentrerad hos Finlands Bank och exportörerna för att erhålla exporttillstånd varit skyldiga att överlåta hälften av den för exporten influtna utländska valutan till Finlands Bank till av banken noterade kurser, beror dels på de avskrivningar, som verkställdes i samband med bokslutet, dels på kursfluktuationerna och den betydande nedgången i de utländska valutorna vid årets slut. Sålunda utvisar agiokontot för år 1920 i vinst av tillgodohavanden hos utrikeskorrespondenter Fmk 71,014,705:77, men å andra sidan i förlust på grund av värdenedgången i dessa tillgodohavanden Fmk 66,881,118:57. Av 1920 års vinst har största delen redan använts på det i Bankfullmäktiges berättelse framställda sättet. Med omfattande av Bankfullmäktiges förslag får Utskottet för sin del föreslå,

att den odisponerade delen av 1920 års vinstmedel, Fmk 3,887,793:35, måtte överföras till reservfonden.

I Bankfullmäktiges berättelse nämnes, att ur Bankens konti bestämts för avskrivning vissa, redan tidigare såsom osäkra bokförda fordringar, sammanlagt Fmk 95,881:01. Dessa fordringar hava uppstått för flere år sedan eller vid en tid, då Finlands Bank ännu ansåg det möjligt att giva även sådan växel- och hypotekskredit, som Banken numera icke vidare beviljar och som till sin art ankommer å privatbankerna.

I betänkandet med anledning av granskningen av Finlands Banks tillstånd och förvaltning under år 1919 konstaterade Bank-

utskottet, att frågan om införande av nya sedeltyper ännu icke blivit slutligt löst. Såvitt utskottet har sig bekant, hava ritningarna till de nya sedlarna numera fullbordats, men torde det vara sannolikt, att de nya sedlarna kunna utsläppas i rörelsen beklagligtvis först i slutet av nästa år.

Bankutskottet får värdsamt föreslå,

att Riksdagen måtte besluta överstyra detta betänkande till Bankfullmäktige.

Helsingfors, den 8 december 1921.

I ärendets behandling hava deltagit ordföranden Selander samt ledamöterna Arbacka, Kekki, Niemi, Peura, Rintala och Thuneberg.
 Järvi, Hakala, Homén, P. Huttunen, Häst-
